

A 2. X után

Miközben elsétáltam a kocsmá mellett az utcán, akaratlanul is megakadt a szemem az előtte állókon. Egy idős férfi és két kislány iskolatáskával a hátukon. Táncoltak a kocsmából kiszűrődő zenére. És nevettek. Nevettek a férfivel, aki mindeközben egy sört kortyolgatott.

– Elnézést, csak... engem is mindig ide hozott édesapám régen. – Szabadkozott a már engem néző férfinek.

Túl sokáig felejtettem rajtuk a tekintetem. Nem azért, mert rosszat gondoltam volna, az első gondolatom volt, hogy ők a lányai. Azt hiszem mindenki arra következtet fél információk alapján, amit tud kötni korábbi emlékeihez.

Ugyan az a kocsmá volt, ahol apám ivott, mikor évek után újra találkoztunk. Ugyan az a kocsmáros, ugyan azok a székek, a pult, sőt még néhány ember is. Mintha ugyan ott támasztanák a pultot, az asztalt, mintha ugyan ott dőlnének részegen a falnak, mint néhány éve, mikor még ide hozott apám. Egy csokoládé, egy pohár kóla és némi apró, hogy játszhasak a játékgépen a sarokban. Apám a vadászt szerette. Ha pénze volt a kocsmárossal jókat beszélgetve kortyolgatta. Ha nem volt, otthon ült egy műanyag üvegnyi borral. Vagy inkább kettővel. Többet ivott ha nem volt pénze, mintha éppen volt. Erre emlékszem, mert már idősebb voltam, mikor ide jártunk. Bár ez sem tartott sokáig. Mint ahogy az életem elején sem volt sokáig jelen.

A szüleimnek nem volt jó kapcsolata. Talán jó házasságnak indult, hiszen több gyermekük is lett. De az is lehet, hogy a kezdetektől bukásra volt ítélve. Még ennyi év után sem tudok mindent. Azt tudom mi volt az, amibe beleszülettem. Egy alkoholista apa és a bántalmazott családja. Nem tudom mióta ment ez, de egy nap anyám megelégelte és elmentünk. Életem talán legjobb évei következtek. A papámnál laktunk. Mindent megadott nekünk, amíg tehetett. Sok kedves történet jut róla eszembe, de van egy, amit a mai napig nevetve mesélünk. Ő egy balatoni településen lakott, ami akkoriban még nem volt annyira népszerű, mint manapság. Az ottélők nagyon szoros közösséget alkottak egymással. Én személy szerint például gyakran látogattam meg egy nyugdíjas tanárnőt, Vali nénit, aki az utcában lakott. Sőt az utca ezmesterénél, Jenő bácsinál, is rendszeresen fordultam meg. Bár ott inkább a biciklim ügyén jelentem meg rendszerint. Kilyukadt kerék, leesett lánc, tönkrement fék vagy éppen behorpasztott sárvédő. Sokszor vezetett az utam az utcában lévő reál üzletbe is, amikor biciklizni mentem ki. A papám mindig arról érkezett a munkából, és rendszerint be is tért valami nassolni valóért, amit nem tudtam kivárni. Nap közben is kellett valami, amit ezeken a kis útjaimon szereztem be, természetesen az ő kontójára. A nagypapám ezért sosem haragudott, de anyukám nem igen értékelte a dolgot. Azt mondta nekem, akkor mehetek a boltba, ha pénzem is van rá (szóval, ha

hoztam pirosponyt az iskolából, amiért mindig megkaptam a jussom). Gondoltam, pirosponyt legközelebb hétfőn kapok, de szombat lévén az két nap még. Így kimentem a garázsba. Itt tároltuk a kacatokat, na meg itt szerelt a papám. Néhány kalapácsot és csavarhúzókat pakoltam a táskámba, amivel Jenő bácsihoz siettem. A papának nem tűnt volna fel az a pár dolog, úgyis sok volt belőle. Az adásvétel megtörtént, lett elég pénzem csokoládéra, így elégedetten mentem haza. Délután a papa hozott kekszet, de meglepetésemre az eladott portékákat is. Elmondta anyukámnak nagy hahotázások közepette, hogy felhívta a Jenő a harmadik szomszédból, hogy jó áron jutott néhány szerszámhoz, de azért inkább visszaadná. Édesanyám nem mosolygott, sőt, nagyon mérges ábrázata volt, úgyhogy mosolyomat elrejtve húzódtam a papám háta mögé. A szó viszont ott is utolért.

- Azonnal indulj a szobádba, amíg kitalálom ezért milyen büntetés jár.
- Engem büntetsz meg? Te nem hagytál csokit hozni a boltból!
- Indíts felfelé, nevetlen kölyök! – Itt már kiabált, úgyhogy kezdtem komolyan zokon venni a dolgot.

Sírni lett volna kedvem, de nem akartam, hogy azt higgye miatta szomorodok el. Felrobogtam a lépcsőn, majd az emeletről kiabáltam le, akkor már sírva:

- Pista papa neveld meg a lányodat, mert borzalmas!
- Szobafogság és nincs tévé! Le se gyere! – Gyors reakálású bünteteskiosztó gépként jött a válasz anyukámtól.

Csendben ültem a szobában, csakhogy volt egy kis bibi. Kezdődött a sorozat, amit mindig együtt néztünk a papával. A legfelső lépcsőfokra telepedtem, ahonnan tökéletesen ráláttam a tévére. Az idő előrehaladtával, én a lépcsőn haladtam egyre lejjebb, hogy jobban halljak és lássak. Már a lépcsőfordulóban ültem, mikor a papám azt mondta:

- Gyere pici, ide mellém, de csendben, amíg anyád nem figyel.

Akkor pedig édesanyám úgy tett, mintha nem figyelne, és csendben néztük együtt a sorozatot.

Mikor ő elment, akkor nehezebbre fordult a sorsom. Rengeteget költöztünk. Néha nehézséget okozott hónap végére az étel megvásárlása is. Ekkor jelent meg újra édesapám. Már új felesége volt. És még mindig ivott. De már nem volt agresszív tőle. Elkezdett segíteni édesanyámnak, aki ezért engedte, hogy néha nála lehessünk.

Sokszor akadt a torkomon a szó, amivel őt hibáztattam mindenért. Pedig lett volna mit mondanom. Nem én tehetek róla, hogy sokat kellett költöznünk, mégis én ittam meg a levét. Nekem kellett minden egyes alkalommal új emberek közé beilleszkedni. Nekem kellett azon gondolkoynom, vajon mi alapján fognak megítélni. Ha olyan helyre kerültem, ahol a ruhák

számítottak, akkor én már nem számítottam. Soha nem hordtam olyan ruhákat, mint a többiek. Egy szeretetszolgálattól kaptam ruhákat. És ha ez nem is látszott a ruhákon, azon kívül, hogy néha ódivatúak voltak, rajtam még látszott a bizonytalanság. Félttem szóban felelni, vicceket mondani, prezentálni. Volt olyan eset, mikor a jobb jegyért prezentáltam volna, de a szünetben a gépnél hagyott pendrive-omon az osztálytársaim átállították a betűtípust olyan fajtára, amiből nem lehetett elolvasni semmit, mert csak ábrák voltak. Akkoriban nem értettem az informatikához. Már az előadás előkészítésében is mások segítettek nekem. Így nem tudtam visszacsinálni. Más pedig nem segített. Nevettek. Ez is fájt, de volt ennél rosszabb. Az ösztöndíjamat vették el tőlem ezzel. Persze, teljesíthettem volna jobban is. Mondja ezt az, aki még nem kellett, hogy az utolsó gyertyát vegye el a testvéreitől a tanuláshoz a fürdőszobából. Szóval de, elvették tőlem az osztálytársaim azt a pénzt, amellyel ételt is vettem otthonra, és néha egy-egy új ruhát. Nem ez volt az első eset és nem is az utolsó. És ezért hibáztatni akartam. De biztos, hogy jobb lenne az életem, ha nem válnak el édesanyámmal? Nem süllyedt volna szegénységbe mellette is a család? De ami fontosabb. Ugyan az lennék, aki ma vagyok? Aligha. Pedig én nem szeretnék más lenni. Maradni szeretnék az aki. Az aki foglalkozni akar azokkal a gyerekekkel is az iskolában akik nem mernek jelentkezni és egyedül ülnek a szünetekben. Ahogyan azokkal is, akik már túlon túl hangosak, mintha nem is a mondanivalójukat, hanem valamilyen más üzenetet szeretnének átadni. Ahogyan azokkal is, akik nem értik a matekot, de brillíroznak a művészetekben, vagy akik nem tudnak szépen fogalmazni, de bármilyen tudományos kísérletet hibátlanul végeznek el, ha esélyük nyílik. Mindenki van valami, amitől különleges, amitől jó lehet valamiben. Csak meg kell találnia. Amit úgy tehet, ha sok mindent lát és sokat próbál.

A mai eszemmel még mindig támogatom az ösztöndíjakat. De mi van azokkal a hátrányos helyzetű gyermekekkel, akik nem tehetségesek, akik nem rendelkeznek magas intelligenciával? Mi van azokkal, akiknek a szociális kapcsolataik romokban vannak a különbözőségek miatt? Azokkal akiknek nem csak közvetve, de közvetlenül is keresztbe tesznek azok a társaik, akik viccesnek tartják, ha másnak valami fájt? Akik nem gondolják át, hogy a tetteiknek következményeik vannak? Akiket nem tanítanak elfogadásra.

Sokszor akadt a szó a torkomon, mikor apám mellett ültem a lakásban, ahol az új feleségével lakott. És sokszor rekedt bennem a szó akkor is, mikor éppen a kocsmában ültünk. Hogy mondhattam volna, hogy az ő hibája, hogy az iskolában gondjaim vannak, és hogy az ő hibája, hogy a család, aminek ő már nem tagja, de egy új férfi igen, anyagi problémákkal küzd? Nem mondhattam ilyet, mert akárhányszor ránéztem, olyan fájdalmat láttam a szemében, amit én akkor nem éltem meg, és talán egy élet is kevés összegyűjteni annyi kint. Sokszor hallottam,

mikor az ablakuk alatt sétáltam el a bejárati ajtajukhoz csengetni, hogy milyen zenét hallgat. A sírás kerülgetett tőlük. Mintha előre tudta volna, hogy meg fog halni. Vagy legalábbis, mintha várta volna, hogy így legyen...

Mire középiskolába kerültem, megtanultam nem foglalkozni a bántással. Három különböző általános iskolával, és a legkülönbözőbb típusú emberekkel a hátam mögött már nem igazán tudtak meglepetést okozni. Próbálhattak gúnyolni a súlyom, a ruhám, az anyagi helyzetem vagy bármi miatt, már nem érdekelt. Bár a súlyom sokáig kritikus pont volt számomra. Nem azért, mert nem reálisan láttam magamat. Inkább azért, mert nagyon vékony voltam. Nagyon sokáig meg lehetett számolni a bordáimat már messziről nézve őket. Nem tudtam hízni. Egy darabig, mert keveset ettem és sokat mozogtam, aztán már csak az idegesség miatt. És senkinek nem tűnik fel, hogy a vékonyaknak is fáj, ha viccelődnek rajtuk. Senki nem egy darab csont vagy szalonna. Hanem emberi test. Olyan, amilyen. Egy darabig alkohollal küzdöttem meg a bajokkal. Ezt láttam, ezt tanultam, ez ment. Innentől már nem apámat hibáztattam, hogy ivott. Nem tudom min ment át. És nem tudom volt-e bárki, aki kihúzta volna ebből az állapotból. Ő maga is áldozat volt. Áldozat, aki a kocsmá előtt állva nevetgélt a lányaival. Erre csak akkor jöttem rá igazán, mikor már meghalt. Hiába láttam a fájdalmát előtte hónapokon át.

Maga a hátrányos helyzet a szülők iskolázatlanságán, munkanélküliségén, az elégtelen lakókörnyezeten és az alacsony egy főre való jövedelmen múlik. Ez néha örökletes, néha tovább gyűrűzik a családban a szegénység. Tudom ezt most még mélyebben belelátva, és kevésbé szakmaian tudtam akkor is, mikor úgy döntöttem, amint tudok dolgozni kezdek az iskola mellett. Megcsináltam bármilyen diákmunkát, amit csak tudtam iskola után, aztán már néha iskola helyett is. A fizetés mellett árvaellátást is kaptam édesapám miatt. De mégis minél többet dolgoztam, mintha annál kevesebb lett volna nekem. Nem csak idő, tanulás és fejlődés, de pénz is. Hiába segítettem otthon, valahogyan soha nem volt semmink. Ekkor döntöttem el, hogy elköltözöm. El kellett. Magamon még segíthettem, nem akartam tovább vinni ezt az életmódot. Azt, hogy semmi nem számít, hogy csak napról napra élünk, hogy csak eltűnik minden erőforrás. Pedig a testvéreim is annyit igyekeztek. De mégsem ért semmit. Amit a mai napig nem értek.

A matek tanárnőm azt mondta nekem, mikor kevesebbet jártam már iskolába, hogy vagy megbuktat vagy krúgattat. Egyik sem történt meg. Leérettségiztem, megcsináltam egy szakmát. Erre van aki azt mondaná így próbált motiválni. De motivációnak nevezhető-e valaki fenyegetése, negatív kritikákkal illetése? Én a motivációt a dicséretekben és jutalmakban látom. Ami erősíti bennünk azt, hogy jó irányba haladunk, és mikor már nincs mögöttünk, aki dicsérjen, addigra már tudjuk, magunkért csináljuk. Sokan a helyzetemben munkát kerestek

volna a szakmában, nem diákmunkából, ösztöndíjából éltek volna meg. Persze nehezebb út, de a tanulást kellett választanom. Engem mégsem hagyott nyugodni, hogy csak ennyi legyen. Sok gondolat volt a fejemben. Hangosabbak, mint amik azt mondták, muszáj dolgoznom még akkor is ha nem élvezem. Vajon csak ennyit érhetek el? Vajon csak annyit tehetek, hogy saját magamat kirántom egy végtelennek tűnő, öröklődő, ismétlődő társadalmi probléma örvényéből? Vagy tehetek érte, hogy minél többen láthassanak kiutat? Segíthetek a hátrányos helyzetű gyermekeknek, hogy egy olyan elérhető, de a jelenlegi helyzetüknél jobb jövőképet alakítsanak ki?

Miután elköltöztem otthonról, nem voltam magányos. Talán azért nem, mert mikor otthon laktam sem voltam soha otthon, így nem szoktam meg a családi légkört. Mikor még édesanyámmal, a testvéreimmel (mikor éppen melyik lakott otthon) és az ő gyerekeikkel éltem, no meg persze a nevelőapámmal, akkor mindig a barátaimhoz menekültem a problémák elől, a viták elől. Na meg persze fiúkhoz. Egy sem maradt meg sokáig. Mindig menekültem kicsit előlük is. Főleg, ha megkérdezték őket mikor jöhetnek át hozzám. Nem szívesen adtam volna azt a választ, hogy figyu, nem lehet. Nem akartam azt mondani, hogy egy szobában alszom mikor épp kivel a családból, hogy hol van víz, villany, hol nincs és azt sem mondhattam, nem tudom lesz-e elég vacsora hozzá. Azt sem akartam mondani, hogy nem csak kívülről riasztó a ház, de belülről is eléggé felújításra szorul. A barátaim közül sokan tudták ezt, de velük nem is volt gond. Többnyire az utcán ittunk. Oda nem kell, hogy otthon legyen víz, villany, a falon meg vakolat.

Ahogy a középiskolában haladtam felfelé az osztályokban, úgy lett egyre kevesebb barátom és úgy ittam egyre kevesebb alkoholt. Mára mondhatom azt is, hogy a középiskolai barátaim közül nem igazán van meg bárki is. A mostani barátaimmal ritkán iszom. A beszélgetéseim sem éppen arról szólnak, hogy ki-kivel kavar, veszekszik, verekszik. Inkább a komoly kapcsolatainkról, régi vagy új melléfogásokról és egyetemi kérdésekről. Igen, már egyetemre járok. Úgy döntöttem, hogy igenis több van bennem. Nem jut semmire a világ, ha csak egy-egy ember tör ki elvéve a rossz körülmények közül, ha csak egy-egy ember tudja leküzdeni a hátrányait. Úgy hiszem akkor tudok a legtöbbet segíteni hátrányos helyzetű gyerekeken, ha a pedagógia valamely formáját választom. Saját véleményem, hogy a társadalmi különbségek kiegyenlítésére való törekvés az oktatásban kell, hogy gyökerezzen. A gyerekeket önállóságra, szabad vélemény nyilvánításra, reális önértékelésre, problémamegoldásra kell tanítani. A gyermekeknek látniuk kell olyan dolgokat, amiket a hátrányos helyzet vagy a hit miatt, hogy fiatalok hozzá, még nem láttak. Hány gyermek látott már albérleti szerződést és csekket? Hány gyermek tudja, hogy az csak egy dolog, hogy megír egy önéletrajzot és

becsületesen áll a leendő munkahelyéhez, attól még nem biztos, hogy a munkáltató is becsületesen áll hozzá? Honnan tudja, hogy kihez forduljon a bajban? Nem, nem olyan esetekben, mikor mentő, rendőr vagy tűzoltó kell. Amikor a főnöke kevesebbet fizet, amikor az éttermi ételtől estére rosszul lesz, amikor valaki akit szeret bántja... A társadalmi különbségek kiegyenlítésére való törekvés az oktatásban kell, hogy gyökerezzen. Oktatni általános műveltséget, oktatni az élethez szükséges készségeket, oktatni, hogy a velünk született státusz illékony lehet.

Nehéz volt a mellett dönteni, hogy középiskola után belevágjak az egyetemi tanulmányokba. De még ennél is nehezebb volt kialakítanom egy rendes párkapcsolatot. Éppen az előtt egy fél évvel, hogy elköltöztem volna találtam meg azt, akiről szinte az első perctől tudtam, hogy bármit meg fogok tenni érte. Hisznek az első látásra szerelemben? Én nem. De az első beszédre szerelemben igen. Ennek a fiúnak csak beszélnie kell bármiről és akármiről, és elfelejtem minden gondomat. Nehéz volt hozzászoknom, hogy valakinek őszintén elmondom, hogy mi bánt. Aztán nehéz volt megszoknom, hogy nem mindig tehetem ezt meg, mert nem mindig van ott. Néha más is van amivel és akivel foglalkoznia kell. És ez rendben van. Ma már tudom. Nem kötelező egy kapcsolatban veszekedni, nem akkor igazi egy kapcsolat, ha van dráma, kiabálás és ajtócsapkodás. Akkor igazi, ha egy hosszú nap után a mellkasán fekvé elmesélhetem mi történt a nap folyamán, és ő a hajamat simogatva hallgat. Majd lelkesen mesél azokról a dolgokról, amik igazán fontosak neki. Nem mindig értem miről beszél, és el kell magyarázza, de semmit nem hallgatok szívesebben, mint a hangját, mikor izgatott. És semmit nem nézek szívesebben, mint ahogy a szoba egyik végéből a másikba rohanva kap fel dolgokat miközben magyaráz. Fel, s alá rohan a lakásban, ami már a mi közös otthonunk. Mióta megismertem, azóta várom ezt. Közös otthonunk van. Nem azért mert így egyszerűbb, hanem mert így akartuk. Szerető, biztonságot nyújtó családja van. Akik mára már az én családom is. Ennél többet nem is kívánhatnék. Mikor először találkoztunk, én még középiskolába jártam, ő már egyetemre. Arra az egyetemre, ahová ma már én járok, míg ő dolgozik. Nagyon büszke voltam rá a diplomaosztója napján, ahogyan a családja is. Vajon rám büszke a családom? Egy biztos, ő büszkén fog nézni rám miközben feldobom a kalapom. Tudja, hogy mennyire fontos ez nekem, hogy mennyi küzdelem kellett hozzá, hogy elérhessem. Nekem szerencsém volt, hogy voltak akik segítettek, még akkor is, mikor rosszállották, amit teszek. De nem akarom, hogy csak a szerencsés, okos gyerekek ériék el az álmaikat. Azt akarom, hogy bárki, akármilyen háttérrel is rendelkezik, elérhesse a maga elé kitűzött célt. Azt szeretném, ha úgy nőnének fel a gyermekek, hogy támogatja őket valaki a számukra elérhető és élvezhető út megtalálásában. Mert mit ér az ha meg tudok csinálni valamit, ha egyszerűen nem akarom? Belebetegszik az ember.

Szeretném, ha évek múltán elmondhatnám, hogy segítettem gyermekeknek abban, hogy reális céljaik legyenek, amiket el tudtak érni, mert el akarták. Mert kiépült bennük az akarat a családban gyűrűző hátrányok leküzdéséhez. Minél szélesebb körben szeretném ezt tenni. Nem csak azokkal a tanulókkal, akik az én leendő osztályom padjaiban ülnek, hanem minél többükkel. És hogy tartogat-e a jövő nekem ehhez erőt és eszközöket, az majd kiderül. Egy azonban biztos. Ami rajtam áll, azt megteszem.

Ha ma egy kocsmá előtt megállok, ha az előtt a kocsmá előtt megállok, ahol apámmal jártam, talán már csak az jut majd eszembe, hogy nem ítélem meg valaki tetteit a nélkül, hogy tudnám mit miért tett. Lehet, hogy vannak olyan tettek, amelyekre nincs kifogás, mégis mindennek van egy oka. És ha hiszek a sorsban, az én utam oka az volt, hogy rájőjjenek, másoknak kell az útjukban segítenem.